

MISCELLANEA

ȘTEFAN MOSORA (1938-2013)

FLORINA ȘTEFAN

Ștefan Mosora s-a născut la data de 26 noiembrie 1938 în Sighișoara. Părinții săi au fost preot și Mosora Ștefan și Maria.

În anul 1957 a absolvit Școala Pedagogică Mixtă din Oradea, iar în anul 1971 a absolvit Facultatea de Istorie-Filozofie a Universității „Babeș-Bolyai” Cluj Napoca.

A lucrat mulți ani învățător și institutor școlar, a activat și în cadrul Consiliului Județean Mureș, ocupându-se de educația copiilor din Sighișoara. Apoi a fost profesor de istorie la mai multe școli din Sighișoara. Din anul 1974 s-a angajat la Muzeul de Istorie Sighișoara, ocupând funcția de muzeograf, iar de la 1 septembrie 1979 a devenit director al Muzeului de Istorie Sighișoara, pe care îl conduce până la pensionare în anul 1984, 1 septembrie. (conform Arhiva Primăriei Sighișoara, state de plată, an 1984).

A decedat în data de 26 aprilie 2013.

Ștefan Mosora a fost un intelectual, un profesionist, un pasionat de istorie. Vorbea perfect limba germană, pe care a studiat-o de mic copil, fiind și absolvent al Liceului german din Sighișoara, astăzi Liceul teoretic „Joseph Haltrich”.

A publicat numeroase studii și articole în reviste și publicații de specialitate, a făcut numeroase traduceri din limba germană ale unor documente apărute în *Archiv des Vereins für Siebenbürgische Landeskunde*, referitoare la istoria orașului Sighișoara. A scris prefața lucrării „Sighișoara” a renumitei fotografe Clara Spitzel, apărută la Editura Sport-Turism, 1980.

În calitate de director al Muzeului de Istorie Sighișoara a reorganizat expoziția de bază din Turnul cu Ceas și a organizat Expoziția de Arme Medievale. A susținut cercetările arheologice din zona Sighișoarei, iar în timpul mandatului său și-a completat echipa, aducându-l la muzeu pe renumitul arheolog Gheorghe Baltag.

Din lungul șir de articole publicate, redăm mai jos un articol relevant: Ștefan Mosora „Un document privind restaurarea Turnului cu Ceas din

Sighișoara în urmă cu două secole” în *Revista muzeelor și monumentelor istorice și de artă*”, nr. 2, anul XLV, 1976, p. 81.

„Diferențierea preocupărilor pentru restaurarea monumentelor de lucrările de înnoire, de «dregere» sau adăugire a unor construcții moștenite de la înaintași, lucrări care au fost întreprinse în tot decursul evului mediu și pe care în multe cazuri pisaniile le prezintă ca «zidiri de iznoavă» sau ca «ridicări din temelii», nu este totdeauna ușoară. Se poate totuși spune că începând cu două veacuri în urmă, deci de la pragul epocii moderne, obișnuitelor lucrări de întreținere a monumentelor le-au luat locul, în unele cazuri izolate și la început doar cu timiditate, inițiativele ce pot fi încadrate în categoria restaurărilor. Precizarea lor ca atare este posibilă datorită consemnării în scris a lucrărilor întreprinse și datorită constatării, pe temeiul acestor mărturii scrise, că cei care le-au condus sau le-au executat au fost preocupați de menținerea aspectului vechi al monumentului respectiv.

Din această categorie de lucrări fac parte și cele pe care le-a suferit în urmă exact cu două sute de ani celebrul Turn cu Ceas al cetății Sighișoarei. După cum se știe, monumentul și-a căpătat înfățișarea actuală și silueta caracteristică spre sfârșitul veacului al XVII-lea, mai exact în anul 1677, când a fost dres și modificat – mai ales în ceea ce privește acoperișul – în urma incendiului ce a produs mari pagube mai tuturor clădirilor vechi din Sighișoara. Incendiul din 30 aprilie 1676 și lucrările din 1677 se interpun între vechiul turn al porții principale a cetății, folosit până în 1556 și ca sediu al Sfatului orașenesc, și turnul baroc cu acoperișul lui înalt de 39,50 m pe care îl vedem azi.

O sută de ani după lucrările din 1677, datorită degradărilor treptate pe care le-a suferit monumentul, mai ales în partea superioară, s-a simțit nevoia unor lucrări care să-i asigure conservarea. De lucrări s-a ocupat meșterul Ioan Roth, pe atunci «inspector cu construcțiile orașului», care a consemnat într-un document operațiile întreprinse, document pe care l-a depus în globul de tablă din vârful turnulețului vestic al acoperișului. Documentul a fost citit și copiat în anul 1894 de către inginerul F. Mildt cu prilejul unor lucrări de reparații, fiind apoi așezat din nou în același loc. Socotim utilă publicarea câtorva extrase din acest document, care ne-a fost pus la dispoziție cu multă bunăvoință de familia pasionatului cercetător al trecutului Sighișoarei, care a fost Julius Misselbacher, a cărui traducere din germană am întocmit-o. Asemenea documente îmbogățesc baza de informații a viitoarei istorii a restaurării monumentelor istorice din România, care așteaptă să fie scrisă.

«... Scopul adevărat al acestor rânduri este doar acela de a arăta urmașilor cum a fost din nou înnoit acest turn, după ce a stat cam o sută de ani, după

construirea acestui acoperiș învelit cu tablă (care) era acum foarte stricat deoarece lungimea timpului a făcut ca lemnul să fie în parte degradat și în parte stricat, tabla a ajuns să fie găurită din cauza ruginii, încât nu se mai putea ca el (turnul) să fie lăsat să stea astfel. Și așadar s-a făcut începutul (lucrării) atunci când prea onoratul magistrat și onorata comunitate au hotărât să le înnoiască pe toate acestea și să le îmbunătățească pe celelalte, după posibilități. Anul 1775 luna mai.

Meșterul dulgher a fost Ștefan Herberth, zis Radler, și acesta a făcut cu multă pricepere schela dinafară, în sus, până la globul de sus și toată tabla veche a fost scoasă, de asemenea și toate documentele (Bogen-coli?) din globurile cele mari, și în locul acestora totul a fost făcut din nou și acoperit de sus până jos. Globul cel mare de aramă care este foarte urât și care poate cuprinde 6 duble (Viertel-felderă=20 l) de grâu a fost stricat și printr-o împușcătură și din această cauză a fost luat jos împreună cu bara de fier de deasupra care este lungă de un stânjen și jumătate și pe care este cocoșul cel mare, și totul a fost adus la mine în casa mea din Bayergasse, care este așezată în fața fântânilor, cealaltă casă mare (?); pentru ca să se dreagă globul, dar acesta a trebuit să fie desfăcut cu destul de multă grijă, dar nu i s-a întâmplat nici o stricăciune, și a fost așezat din nou la un loc; cocoșul era împușcat în trei locuri, el este de asemenea din aramă, și a fost desfăcut până a fost dres, și când l-am pus laolaltă i-am prins în cuie sub gușe un vas cu câteva monede care umblau pe atunci.

Însă acestea s-au petrecut cu cea mai mare mirare, pentru că a venit lumea din toate locurile pentru a vedea cocoșul, care este mai mare decât un indian (!) cu pene mari, lungi din aramă, la care acum am adăugat și vulturul dublu (bicefal) sub cocoș și este lung și lat de un cot cu aripile sale. Și după ce totul a fost dres a fost ridicat sus la 20 august sub privirile unui mare număr de spectatori și imediat după aceea dulgherul a început să acopere, acestuia i-a urmat tinichigiul și s-a ajuns la acoperirea la sfârșitul lui octombrie până la globul cel gros și aici a trebuit să se oprească (lucrarea) din cauza răcelii, până în mai când din nou a fost reluată (lucrarea) până la Sf. Mihail al anului 1776 când amândoi, dulgher și tinichigiu au isprăvit. Numai lucrul celor doi meșteri, al salahorilor, fierul, munca de funar, de fierar, s-au ridicat la opt sute de galbeni ungurești, fără tablă (și) douăzeci și unu de butoiașe (de vin? N.n. Șt. M.). Eu însă eram pe atunci nevrednicul inspector cu construcțiile orașului și mi s-a poruncit pe lângă aceasta și această supraveghere, care însă mi-a adus mare grijă și mare greutate și mult necaz cât și multă și grea osteneală, prin multe urcări și coborâri, căci foarte des a trebuit să mă sui pe schela cea de sus aproape de globul cel mare și după aceea (a trebuit să urc) aproape de două ori zilnic. Iar dacă aș fi fost tânăr și sprinten, atunci nu mi-ar fi venit atât de greu, dar mă

apăsau cei șaptezeci de ani ai mei, căci nu prea eram dibaci pentru a urca. Până atunci mi-a sorocit bunul Dumnezeu viața, El va ști mai departe cât de lung (mi-o va soroci). Și încă ceva aș vrea să adaug pe care cititorul binevoitor nu mi-o va lua în nume de rău...(urmează detalii de viață familială a autorului scrierii, născut în Jidvei, fiu al unui morar venit la Sighișoara pentru a drege în anul 1714 morile orașului)... Sighișoara în ziua de 15 septembrie 1776, Ioan Roth, inspector cu construcțiile, meșter staroste al breslei arămarilor»”.